

Præterea. Jonæ 11. super illud: *Projecisti me in corde (8) maris*, Glossa interlinealis: „idest, in inferno:“ pro quo dicitur in Evangelio Matth. xii. 40. *In corde terra*: quia sicut cor est in medio animalis, ita infernus esse in medio terræ perhibetur.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod de igne inferni fuit multiplex positio.

Quidam enim Philosophi, ut Avicenna, resurrectionem non credentes, solius animæ post mortem penam esse crediderunt: & quia eis inconueniens videbatur ut anima, cum sit incorporea, igne corporeo puniretur, negaverunt ignem corporeum esse, quo mali punirentur, volentes quod quidquid dicitur de pena animarum post mortem futura per aliqua corporalia, metaphorice dicatur. Sicut enim bonarum animarum delectatio, & iucunditas non erit in aliqua re corporali, sed spirituali tantum, quod erit in consecutione finis sui; ita afflictio malorum erit spiritualis tantum, in hoc scilicet quod tristabuntur de hoc quod separantur à fine, cuius inest eis desiderium naturale. Unde sicut omnia quæ de delectatione animarum post mortem dicuntur, quæ videntur ad delectationem corporalem pertinere, sicut quod reficiantur, quod rideant, & huiusmodi; ita etiam quidquid de harum afflictione dicitur quod in corporalem punitionem sonare videtur, per similitudinem debet intelligi, sicut quod igne ardeant, vel fœtoribus affligantur, & cætera huiusmodi. Spiritualis enim delectatio, & tristitia, cum sit ignota multitudini, oportet quod per delectationem, & tristitiam corporales figuratim manifestatur, ut homines moveantur magis ad desiderium, vel timorem. Sed quia in pena damnatorum non solum erit pena damni, quæ respondet aversio- ni quæ fuit in culpa, sed etiam pena sensus, quæ respondet conversioni; ideo non sufficit prædictum modum punitionis ponere: & ideo etiam ipse Avicenna in *Metaph. tract. ix. cap. vii.* alterum modum superaddit, dicens, quod animæ malorum post mortem non per corpora, sed per corporum similitudines punientur, sicut in somnis propter similitudines prædictas in imaginatione existentes videtur homini quod torqueatur pœnis diversis: & hunc etiam modum punitionis videtur ponere Augustinus in *XII. super Gen. ad lit. cap. xxxii.* sicut ibidem manifeste patet. Sed hoc videtur inconuenienter dictum esse. Imaginatio enim potentia quædam est utens organo corporali: unde non potest esse quod visiones imaginatiuæ fiant in anima separata à corpore, sicut in anima somniantis; unde etiam Avicenna, ut hoc inconueniens evaderet, dixit, quod animæ separata à corpore utebantur quasi pro organo aliqua parte cœlestis corporis, cui corpus humanum oportet esse conforme ad hoc quod perficiatur anima rationali, quæ est similis motoribus cœlestis corporis, in hoc secutus quodammodo opinionem antiquorum Philosophorum, qui posuerunt animas redire ad comparas stellas. Sed hoc est omnino absurdum secundum doctrinam Philosophi: quia anima utitur determinato organo corporali, sicut ars determinatis instrumentis: unde non potest transire de corpore in corpus, quod Pythagoras posuit, ut dicitur in *I. de Anima, text. Liii.* Qualiter autem ad dictum Augustini sit respondendum, infra in resp. ad 2. dicitur. Quidquid autem dicatur de igne qui animas sepa-

(8) *Al. Glossa maris*, intelligitur, idest &c. (9) *Forte speciali*, (10) *Al. si aut in aliena*, in qua &c.

ratas cruciat, de igne tamen quod cruciabuntur corpora damnatorum post resurrectionem, oportet dicere quod sit corporeus: quia corpori non potest conuenienter pœna aptari nisi corporea. Unde Gregorius in *IV. Dial. cap. xxviii. & xxix.* ex hoc ipso probat inferni ignem esse corporeum, quod reprobi post resurrectionem in eum detruduntur. Augustinus etiam, ut in littera, manifeste confitetur ignem illum quo corpora cruciabuntur, corporeum esse; & de hoc ad præsens est quæstio. Qualiter autem animæ damnatorum ab igne isto corporeo puniantur, infra dist. l. quæst. 11. art. 3. dicitur.

Ad primum ergo dicendum, quod Damascenus non negat simpliciter ignem illum materiale esse, sed quod non est materialis talis qualis apud nos est, eo quod quibusdam proprietatibus ab hoc igne distinguitur. Vel dicendum, quod quia ignis ille non materialiter alterat corpora, sed quadam spirituali actione agit in ea ad punitionem, ut ex dictis patet; ideo non dicitur materialis, non quantum ad substantiam, sed quantum ad punitionis effectum in corporibus, & multo amplius in animabus.

Ad secundum dicendum, quod dictum Augustini potest hoc modo accipi, ut pro tanto dicatur locus ille ad quem animæ deferentur post mortem, non esse corporeus, quia anima in eo corporaliter non existit, per modum scilicet quo corpora existunt in loco, sed alio modo (9) spirituali, sicut Angeli in loco sunt. Vel dicendum, quod Augustinus loquitur opinando, & non determinando, sicut frequenter facit in Libro illo.

Ad tertium dicendum, quod ignis ille erit instrumentum divinæ iustitiæ punientis. Instrumentum autem non solum agit in virtute propria, & per proprium modum, sed etiam in virtute principalis agentis, & secundum quod est regulatum ab eo: unde quamvis ignis secundum propriam virtutem non habeat quod aliquos cruciet magis, vel minus secundum modum peccati; habet tamen hoc secundum quod eius actio modificatur ex ordine divinæ iustitiæ; sicut etiam ignis fornacis modificatur ex industria fabri in sua actione secundum quod competit ad effectum artis.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod ignis propter hoc quod est maximæ virtutis in agendo inter reliqua elementa, alia corpora pro materia habet, ut dicitur in *II. Meteor. cap. viii.* unde & ignis dupliciter invenitur, scilicet in propria materia, prout est in sphaera sua, vel in materia aliena, sive terrestri, ut patet in carbone, sive aerea, sicut patet in flamma. Quocumque autem modo ignis inveniatur, semper idem est in specie quantum ad naturam ignis pertinet. Potest autem esse diversitas in specie quantum ad corpora quæ sunt materia ignis: unde flamma, & carbonis differunt specie, & similiter lignum ignitum, & ferrum ignitum. Nec differt quantum ad hoc, sive ignita sint per violentiam, ut in ferro apparet, sive ex principio intrinseco naturali, ut accidit in sulphure. Quod ergo ignis inferni quantum ad hoc quod habet de natura ignis, sit ejusdem speciei cum igne qui apud nos est, manifestum est: utrum autem ille ignis sit in propria materia existens, (10) aut in aliena, & si in aliena, in qua materia sit, nobis ignotum est: & secundum hoc potest ab igne qui apud nos est, specie differre materialiter consideratus. Quasdam tamen pro-

proprietates differentes habet ab igne isto, sicut quod (1) succensione non indiget, nec lignis nutritur. Sed istæ differentiæ non ostendunt diversitatem in specie quantum ad id quod pertinet ad naturam ignis.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus loquitur quantum ad id quod est materiale in illo igne, non autem quantum ad ignis naturam.

Ad secundum dicendum, quod ignis iste qui apud nos est, lignis nutritur, & ab homine succenditur, quia est artificialiter, & per violentiam in alienam materiam introductus; sed ignis ille lignis non indiget quibus foveatur, quia vel est in propria materia existens, vel est in materia aliena non per violentiam, sed per naturam à principio intrinseco: unde non est ab homine accensus, sed à Deo, qui naturam illam instituit: & hoc est quod dicitur *Isai. xxx. 33. Flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.*

Ad tertium dicendum, quod sicut corpora damnatorum erunt ejusdem speciei cuius & modo sunt, quamvis nunc sint corruptibilia, tunc autem incorruptibilia ex ordine divinæ iustitiæ & propter quietem motus cœli; ita est etiam de igne inferni, quo corpora illa punientur.

Ad quartum dicendum, quod lucere non convenit igni secundum quemlibet modum existendi, quia in propria materia existens non lucet, unde non lucet in propria sphaera, ut Philosophi dicunt. Similiter etiam in aliqua materia aliena ignis existens non lucet, sicut cum est in materia opaca terrestri, ut in sulphure. Similiter est etiam quando ex aliquo grosso fumo ejus claritas obscuratur. Unde quod ignis inferni non lucet, non est sufficiens argumentum ad hoc quod non sit ejusdem speciei.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod sicut Augustinus dicit, & habetur in littera, *in qua parte mundi infernus sit: scire neminem arbitor, nisi cui divinus spiritus revelavit*: unde & Gregorius in *IV. Dialog. cap. xlii.* super hac quæstione interrogatus, respondet: *Hac de re temere diffinire non audeo. Nonnulli namque in quadam terrarum parte infernum esse putaverunt: alii vero hunc sub terra esse existimant.* Et hanc opinionem probabilior esse ostendit dupliciter. Primo ex ipsa nominis ratione, sic dicens: *Si idcirco infernum dicimus, quia inferius jacet, quod terra (2) ad cœlum est, hoc esse infernus debet ad terram.* Secundo autem ex hoc quod dicitur *Apoc. v. 3. Nemo poterat neque in cœlo, nec in terra, neque sub terra aperire librum*: ut hoc quod dicitur in cœlo, referatur ad Angelos, hoc quod dicitur in terra, referatur ad homines viventes in corpore; hoc quod dicitur *sub terra* referatur ad animas existentes in inferno. Augustinus etiam in *XII. super Genes. ad litteram cap. xxxiv.* duas rationes tangere videtur, quare congruum sit quod infernus sit sub terra. Una est, ut quoniam defunctorum animæ amore carnis peccaverunt, hoc eis exhibeatur quod ipsi carni mortuæ solet exhiberi, ut scilicet sub terra recondantur. Alia est quod sicut est gravitas in corporibus, ita tristitia in spiritibus, & lætitia sicut levitas: unde sicut secundum corpus, si ponderis sui ordinem teneant, inferiora sunt omnia graviora; ita secundum spiritum inferiora sunt omnia tristiora: & sic sicut conveniens locus gaudii electorum est cœlum empy-

In IV. Sent. Tom. V.

(1) *Al. succensione*. (2) *Al. à cœlo*. (3) *Al. tristis*. (4) *Al. in terra insatiabili ponitur*. (5) *Al. trahens sensum &c.*

reum; ita conveniens locus tristitiæ damnatorum est infimum terræ. Nec debet movere quod Augustinus ibidem dicit, quod inferi sub terris esse dicuntur, vel creduntur: quia in *Lib. retractationum Lib. II. cap. xxiv.* hoc retractans, dicit: *Mihi videor dicere debuisse magis quod sub terris sunt inferi, quam rationem reddere cur sub terris esse dicantur, sive credantur.*

Quidam tamen Philosophi posuerunt, quod locus inferni erit sub orbe (3) terrestri tamen supra terræ superficiem ex parte opposita nobis; & hoc videtur Isidorus sensisse, cum dixit, quod sol, & luna in ordine quo creati sunt, stabunt, ne impil in tormentis positi fruantur luce eorum: quæ ratio nulla esset, si infernus infra terram esse dicatur. Qualiter tamen hæc verba possint exponi, patebit infra dist. *xlviii.* Pythagoras vero posuit locum pœnarum in sphaera ignis, quam in medio totius orbis esse dicit, ut patet per Philosophum in *II. Cœl. & mund.* Sed tamen convenientius his quæ in Scriptura dicuntur, est ut sub terra esse dicatur.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud *Job, De orbe transferret eum Deus*, intelligendum est de orbe terrarum, idest de hoc mundo: & hoc modo exponit Gregorius dicens, *Lib. XIV. Moral. cap. xiv. De orbe quippe transfertur, cum superno apparente iudice de hoc mundo tollitur, in quo perverse gloriatur.* Nec est intelligendum quod orbis hic accipiat pro universo, quasi extra totum universum sit locus pœnarum.

Ad secundum dicendum: quod in loco illo conservatur ignis in æternum ex ordine divinæ iustitiæ, quamvis secundum naturam suam non possit extra locum suum aliquid elementum durare in æternum, præcipue statu generationis, & corruptionis manente in rebus. Ignis autem ibi erit fortissimæ caliditatis: quia calor ejus erit undique congregatus propter frigus terræ undique ipsum circumstantis.

Ad tertium dicendum, quod infernus nunquam deficiet in amplitudine, quin sufficiant ad damnatorum corpora capienda: infernus enim *Prov. xxx. (4)* inter tria insatiabilia ponitur. Nec est inconueniens quod intra viscera terræ tanta concavitas conservetur divina virtute, quæ damnatorum omnium corpora possit capere.

Ad quartum dicendum, quod hoc quod dicitur: *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur*, non est necessarium nisi in principalibus instrumentis peccandi. Quia enim homo in anima peccat, & corpore, in utroque ponitur; non autem oportet quod in quo loco quis peccat, in eodem puniatur, cum alius sit locus qui viatoribus, & damnatis debetur. Vel dicendum, quod intelligitur de pœnis quibus homo punitur in via, secundum quod quælibet culpa suam pœnam habet annexam, prout quisque inordinatus animus sibi ipsi est pœna, ut dicit Augustinus.

ARTICULUS III.

Utrum in anima separata remaneant potentie sensitive.

1. **A**D tertium sic proceditur. Videtur quod in anima separata remaneant potentie sensitive. Augustinus enim (alius Auctor in Libro de spiritu, & anima cap. xv.) sic dicit: *Recedit anima à corpore secum (5) trahens omnia, sensum scilicet, & imaginationem, & rationem, & intellectum, intelli-*

Hh gen.

gentiam, concupiscibilitatem, & irascibilitatem. Sed sensus, & imaginatio, & vis irascibilis, & concupiscibilis, sunt vires sensitivæ. Ergo & in anima separata vires sensitivæ remanent.

2. Præterea. Augustinus. (Gennadius) dicit in Libro de eccles. dogmatibus, cap. xiv. Solum hominem credimus habere animam substantivam, quæ exuta corpore vivit, & sensus suos, atque ingenia vivaciter tenet. Ergo anima exuta corpore habet potentias sensitivas.

3. Præterea. Potentiæ animæ vel essentialiter ei insunt, ut quidam dicunt, vel ad minus sunt naturales proprietates ipsius. Sed illud quod essentialiter inest alicui, non potest ab eo separari, neque subiectum aliquid deseritur à proprietatibus naturalibus. Ergo impossibile est quod anima separata à corpore aliquas potentias amittat.

4. Præterea. Non est totum integrum cui aliqua partium deest. Sed potentiæ animæ dicuntur partes ipsius. Si ergo aliquas potentias anima post mortem amittit, non erit anima integra post mortem; quod est inconveniens.

5. Præterea. Potentiæ animæ magis comparantur ad meritum quam etiam corpus; cum corpus sit solum instrumentum actus, potentiæ vero principia agendi. Sed necesse est ut corpus simul præmieretur cum anima propter hoc quod cooperabatur in merito. Ergo multo fortius est necesse quod potentiæ animæ simul præmierentur cum ipsa: ergo anima separata eas non amittit.

6. Præterea. Si anima, cum separatur à corpore, potentiam sensitivam amittit, oportet quod illa potentia in nihilum cedat: non enim potest dici, quod in materiam aliquam resolvatur, cum non habeat materiam partem sui. Sed illud quod omnino in nihilum cedit, non reiteratur idem numero, ut supra dictum est. Ergo anima non habet in resurrectione eandem numero potentiam sensitivam. Sed secundum Philosophum (Lib. II. de anima text. ix.) sicut se habet anima ad corpus, ita se habent potentiæ ad partes corporis, ut visus ad oculum. Si autem non esset eadem anima quæ rediret ad corpus, non esset idem homo. Ergo eadem ratione nec esset idem oculus numero, si non haberet eandem numero potentiam visivam: & simili ratione nec aliqua alia pars numero eadem resurgeret; & per consequens nec totus homo idem numero erit. Ergo non potest esse quod anima separata potentias sensitivas amittat.

7. Præterea. Si potentiæ sensitivæ corrumpentur corrupto corpore, oporteret quod debilitato corpore debilitarentur. Hoc autem non contingit: quia, ut dicitur in I. de Anima, text. lxxv. Si senex accipiat oculum juvenis, videbit utique sicut & juvenis. Ergo nec corrupto corpore potentiæ sensitivæ corrumpentur.

Sed contra. Augustinus, Gennadius, in Lib. de eccl. dogmatibus, cap. xvi. dicit Duobus (2) substantiis constat homo, anima tantum, & carne; anima cum ratione sua, & carne cum sensibus suis. Potentiæ ergo sensitivæ ad carnem pertinent. Ergo corrupta carne, in anima non manent potentiæ sensitivæ.

Præterea. Philosophus in XII. Met. text. xvii. de separatione animæ loquens, sic dicit: Si autem aliquid

(1) Al. Duobus substantiis constat homo, anima tantum, & carne.

Ex Edit. P. Nicol. (a) Hæc aliter in Supplemento quæst. x. art. 2. Et ita quædam anima non per corpus, sed sine corpore sentit: ubi quædam intelligendum est in plurali. Editio Patavina ann. 1712. legit ut hic præter vocem immo, pro qua habet sed.

remanet, in postremo querendum est, de hoc: in quibusdam enim non est impossibile. Verbi gratia, si anima est talis dispositionis, non tota, sed intellectus (tota enim foret impossibile) querendum est de hoc. Ex hoc videtur quod anima, tota à corpore non separatur, sed solum potentiæ intellectivæ, non enim sensitivæ, vel vegetativæ.

Præterea. In II. de Anima, text. xxi. Philosophus dicit de intellectu loquens: Hoc solum contingit separari, ut perpetuum à corruptibili; reliquæ autem partes animæ manifestum est ex his quod non separabiles sunt, ut quidam dicunt. Ergo potentiæ sensitivæ non manent in anima separata.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod in anima separata remaneant etiam actus sensitivarum potentiarum. Dicit enim Augustinus, alius Auctor, in Lib. de spiritu, & anima, cap. xv. Anima, recedens à corpore ex his, scilicet imaginatione, concupiscibilitate, irascibilitate, secundum merita afficitur, ad delectationem sive ad dolorem. Sed imaginatio, & concupiscibilis, & irascibilis sunt sensitivæ potentiæ. Ergo secundum sensitivas potentias anima separata afficitur; & ita secundum eas in aliquo actu erit.

2. Præterea. Augustinus super Genes. ad litteram in Lib. XII. cap. xxiv. dicit, quod corpus non sentit, sed anima per corpus: (a) & infra: Quædam autem anima non per corpus, immo sine corpore sentit ut est timor, & huiusmodi. Sed illud quod animæ sine corpore convenit, potest inesse animæ à corpore separata. Ergo tunc actu anima sentire poterit.

3. Præterea. Inspicere similitudines corporum, sicut in somnis accidit, ad visionem imaginativam pertinet, quæ est in sensitiva parte. Sed huiusmodi similitudines corporum inspicere, sicut in somnis accidit, convenit animæ separata: unde Augustinus XII. super Genes. ad litteram, cap. xxxi. sic dicit: Neque enim video cur habeat anima similitudinem corporis sui cum jacente sine sensu corpore, nondum tamen penitus mortuo videt talia, qualia multi ex illa subductione vivis reddunt, narraverunt; & non habeat, cum perfecta morte penitus de corpore exierit. Non enim hoc potest intelligi, quod anima similitudinem corporis habeat, nisi secundum quod eam inspicit: unde & præmisit de jacetibus sine sensu, quod gerunt quamdam similitudinem corporis sui, per quam possunt ad loca corporalia ferri, & talia, qualia vident, similitudinibus sensuum experiri. Ergo anima separata potest exire in actum sensitivarum potentiarum.

4. Præterea. Memoria est potentia sensitivæ partis, ut probatur in Lib. de memoria, & reminiscencia, cap. xix. Sed animæ separata actu memorabuntur eorum quæ in hoc mundo gesserunt: unde & diviti epuloni dicitur Luc. xvi. 25. Recordare quia recepisti bona in vita tua. Ergo anima separata exhibet in actum potentiam sensitivæ.

5. Præterea. Secundum Philosophum in III. de Anima (text. xlii.) irascibilis, & concupiscibilis sunt in parte sensitiva. Sed in irascibili, & concupiscibili sunt gaudium, & tristitia, amor, & odium,

timor, & spes, & huiusmodi affectiones, quas secundum fidem nostram ponimus in animabus separatis. Ergo animæ separatae non carebunt actibus sensitivarum potentiarum.

Sed contra. Illud quod est commune animæ, & corpori, non potest remanere in anima separata. Sed omnes operationes potentiarum sensitivarum sunt communes animæ, & corpori, quod patet ex hoc quod nulla potentia sensitiva aliquem actum habet nisi per organum corporale. Ergo anima separata carebit actibus sensitivarum potentiarum.

Præterea. Philosophus dicit in Lib. de Anima (I. text. lxxvi.) Corrupto corpore, anima neque reminiscitur, neque amat: & eadem ratio est de omnibus aliis actibus sensitivarum potentiarum. Ergo non procedit anima separata in aliquem actum alicujus potentiæ sensitivæ.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod anima separata pati non possit ab igne corporeo. Augustinus enim XII. super Genes. ad litteram, cap. xxxi. dicit: Non sunt corporalia, sed corporalibus similia, quibus animæ corporibus exuta afficiuntur seu bene, seu male. Ergo anima separata igne corporeo non punitur.

2. Præterea. Augustinus in eodem Libr. cap. xvi. dicit, quod agens semper est nobilior patiente. Sed impossibile est aliquid corporeum esse nobilior anima separata. Ergo non potest ab aliquo corpore pati.

3. Præterea. Secundum Philosophum in I. de generatione, text. lxxv. & secundum Boetium in Lib. de duabus naturis (paulo post med.) illa solum agunt, & patiuntur ad invicem quæ in materia communicant. Sed anima, & ignis corporeus non communicant in materia: quia spirituum, & corporalium non est materia communis: unde nec possunt invicem transmutari, ut Boetius in eodem Lib. dicit. Ergo anima separata ab igne corporeo non patitur.

4. Præterea. Omne quod patitur, recipit aliquid ab agente. Si ergo anima patiatur ab igne corporeo, aliquid ab eo recipiet. Sed non quod recipitur in aliquo, est in eo per modum recipientis. Ergo quod recipitur ab igne in anima, non est in eo materialiter, sed spiritualiter. Sed formæ rerum in anima spiritualiter existentes sunt perfectiones ipsius. Ergo etsi patiatur quod anima patiatur ab igne corporeo, hoc non erit in ejus poenam, sed magis in ejus perfectionem.

5. Si dicatur, quod hoc ipso anima punitur ab igne quod ignem videt, ut videtur dicere Gregorius in IV. Dialog. (ubi supra) contra. Si anima videt ignem inferni, non potest videre nisi visione intellectuali, cum non habeat organa quibus visio sensitiva, vel imaginaria perficitur. Sed visio intellectualis non videtur quod possit esse causa tristitiæ: delectationi enim quæ est in considerando, non est tristitia contraria, secundum Philosophum. Ergo ex tali visione anima non punitur.

6. Si dicatur, quod anima patitur ab igne corporeo, quia tenetur ab eo, sicut nunc tenetur à corpore, dum in corpore vivit; contra. Anima dum in corpore vivit, tenetur à corpore in quantum ex ea & corpore fit unum, sicut ex materia, & forma. Sed anima non erit forma ignis corporei. Ergo supra dicto modo non poterit ab illo igne teneri.

7. Præterea. Omne agens corporeum agit per contactum. Sed non potest esse aliquid contactus animæ, & ignis corporei: quia contactus fit solum inter corpora quæ habent ultima simul. Ergo anima ab igne corporeo non patitur.

In IV. Sent. Tom. V.

8. Præterea. Agens organicum non agit in remota, nisi per hoc quod agit in media: unde per determinatam distantiam agere potest proportionatam suæ virtuti. Sed animæ, vel ad minus demones, de quibus est eadem ratio, quandoque sunt extra locum inferni, quandoque etiam in hoc mundo hominibus apparent, nec tamen à pœna sunt immunens: sicut enim gloria Sanctorum numquam interrumpitur, ita nec pœna damnatorum: nec tamen videmus quod omnia intermedia ab igne inferni patiantur, nec iterum est credibile aliquid corporeum de natura elementi esse tantæ virtutis ut ad tantam distantiam actionem suam diffundat. Ergo non videtur quod pœnas quas animæ damnatorum sustinent, ab igne corporeo patiantur.

Sed contra. Eadem est ratio in animabus separatis, & demones, quod ab igne corporeo pati possint. Sed demones ab eo patiuntur, cum puniantur ab illo igne in quem corpora damnatorum projiciuntur post resurrectionem, quem oportet esse corporeum: & hoc patet ex sententia Domini Matth. xxv. 41. Ite maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo, & Angelis ejus. Ergo & animæ separatae igne corporeo pati possunt.

Præterea. Pœna debet respondere culpæ. Sed anima per culpam corpori se subiecit per pravam concupiscentiam. Ergo justum est ut in pœna rei corporeæ subijciatur per passionem.

Præterea. Major est unio formæ ad materiam quam agentis ad patientem. Sed diversitas naturæ spiritualis, & corporalis non impedit quin anima sit forma corporis. Ergo non impedit quin possit à corpore pati.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod circa hoc est multiplex opinio.

Quidam enim æstimantes potentias omnes esse in anima ad modum quo color est in corpore, dicunt, quod anima à corpore separata omnes suas potentias secum trahit. Si enim aliqua ei deesset, oporteret animam transmutatam esse secundum naturales proprietates, quæ, subiecto manente non possunt variari. Sed dicta æstimatio falsa est. Cum enim potentia sit secundum quam potentes dicuntur agere, vel pati; ejusdem autem sit agere, & posse agere; oportet quod ejusdem sit potentia, sicut subiecti, quod est agens, vel patientis. Unde Philosophus in principio de somno, & vigil. dicit, quod cujus est potentia, ejus est actio. Videmus autem manifeste quasdam operationes, quarum potentiæ animæ sunt principia, non esse animæ proprie loquendo, sed conjuncti, quia non explentur nisi mediante corpore, ut videre, audire, & huiusmodi: unde oportet quod istæ potentiæ sint conjuncti sicut subiecti, animæ autem sicut principii influentis, sicut forma est principium proprietatum compositi. Quædam vero operationes exercentur ab anima sine organo corporali, ut intelligere, considerare, & velle; unde cum hæc actiones sint animæ proprie, & potentiæ quæ sunt harum principia, non solum erunt animæ ut principii, sed ut subiecti. Quia ergo manente proprio subiecto manere oportet & proprias passiones, & corrupto eo, corrumpi, oportet illas potentias quæ in suis actibus non utuntur organo corporali, remanere in anima separata, illas autem quæ utuntur, corrumpi corpore corrupto; & huiusmodi sunt potentiæ omnes quæ pertinent ad animam sensibilem, & vegetabilem.

Hh 2

Et